

Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь

Мінск

31 студзеня 2018 г.

Прэс-канферэнцыя

Першага намесніка Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь

Валерыя Леанідавіча Калінковіча

Вынікі дзейнасці судовай сістэмы Беларусі ў 2017 годзе

Нагрузка на суддзяў

У 2017 годзе штатная нагрузка ў раённых (гарадскіх) судах перавысіла 73 справы і матэрыялы ў месяц (у 2016 годзе гэты паказчык быў роўны 70), па эканамічных судах яна склала амаль 94 справы і матэрыялы (у 2016 годзе – 127 спраў і матэрыялаў).

Судзімасць

У 2017 годзе ў вядзенні судоў рэспублікі знаходзіліся 45 002 крымінальныя справы. Па выніках судовых разбораў асуджаныя 43 135 чалавек, што на 1 635 асоб, або 3,7 %, менш, чым у 2016 годзе.

Апраўдальныя прысуды пастаноўленыя ў адносінах да **98 асоб**. Асноўнымі падставамі для апраўдання, як і ў папярэднія гады, з'явіліся адсутнасць у дзеяннях складу злачынства або недаказанасць удзелу абвінавачанага ў яго здзяйсненні. Пры гэтым найбольш істотны сегмент апраўданых па абвінавачваннях у злачынствах супраць жыцця і здароўя чалавека – 26 (сярод іх тры чалавекі апраўданы па абвінавачванні ў забойстве), асабістай свабоды, гонару і годнасці – 18, уласнасці і парадку ажыццяўлення эканамічнай дзейнасці – 19, а таксама супраць дзяржавы і парадку ажыццяўлення ўлады і кіравання – 12, грамадскай бяспекі і здароўя насельніцтва – 9. Выпадакў беспадстаўнага асуджэння грамадзян не дапушчана.

Структура судзімасці ў цэлым у параўнанні з 2016 годам не змянілася. Асноўную масу складаюць асуджаныя за менш цяжкія злачынствы (60 %) і злачынствы, якія не прадстаўляюць вялікай грамадскай небяспекі (28 %). Удзельная вага асуджаных за здзяйсненне цяжкіх і асабліва цяжкіх злачынстваў склала 12 % ад агульнай колькасці асоб, у адносінах да якіх вынесеныя абвінаваўчыя прысуды.

Найбольшая колькасць асоб асуджана за здзяйсненне раскраданняў маёмасці рознымі спосабамі (37,4 %) і ўхіленне бацькоў ад утрымання дзяцей або ад пакрыцця выдаткаў, затрачаных дзяржавай на іх утрыманне (14,4 %). Пры гэтым знізілася колькасць асуджаных за злачынствы, звязаныя з незаконным абаротам наркатыхчых сродкаў, псіхатропных рэчываў, іх прэкурсораў або аналагаў, што склала 6,8 % у агульнай структуры судзімасці. За злачынствы супраць грамадскага парадку і грамадскай маралі асуджаныя 3 133 асобы (7,3 %), за ўхіленне ад адбывання розных відаў пакаранняў – 2 918 чалавек, або 6,8 %.

З агульнай колькасці асуджаных

2 942 асобы асуджаныя за злачынствы, звязаныя з наркотыкамі, – на 18,5 % менш у параўнанні з 2016 годам.

694 асобы асуджаныя за здзяйсненне злачынстваў карупцыйнай накіраванасці – на 22 % больш, чым у 2016 г.

1 033 асобы асуджаныя за кіраванне аўтамабілем у стане алкагольнага ці наркатычнага ап'янення – на 20 % менш, чым у 2016 годзе.

Амаль **17 000** асоб здзейснілі злачынствы ў стане алкагольнага ці наркатычнага ап'янення, што складае 39 % ад агульнай колькасці асуджаных (у 2016 годзе гэты паказчык складаў 40,2 %).

17 323 асобы здзейснілі злачынства, маючы не знятую або не пагашаную судзімасць за здзейсненае раней злачынства, што складае 40% ад агульнай колькасці асуджаных (у 2016 годзе гэты паказчык таксама быў 40%).

Структура крымінальных пакаранняў

Грамадскія работы – **4 764** асобы (11 %)

Штраф – **5 465** асоб (12,7 %)

Пазбаўленне права займаць пэўныя пасады ці займацца пэўнай дзейнасцю – **246** асоб (0,6 %)

Папраўчыя работы – **1 968** асоб (4,6 %)

Абмежаванне свабоды – **7 951** асоба (18,4 %)

Арышт – **7 177** асоб (16,6 %)

Колькасць асуджаных да пазбаўлення волі ў 2017 годзе знізілася (на 1 739 асоб) і склала **12 020** асоб;

Адтэрміноўка выканання пакарання – **1 881** асоба (4,4 %)

Умоўнае непрымяненне пакарання – **1 307** асоб (3,0 %)

Меры выхаваўчага характару – **252** асобы (0,6 %)

Вызвалення ў сувязі з прымяненнем амністыі – **31** асоба (0,01 %)

Без прызначэння пакарання – **67** асоб (0,2 %)

Выключная мера пакарання – **5** асоб (0,01 %)

Пажыццёвае заключэнне – **3** асобы (0,02 %)

Вышэйстаячымі судамі адмененыя прысуды раённых і гарадскіх судаў у адносінах да **240** асоб (у 2016 г. – у адносінах да 563 асоб), што складае 0,5 % ад агульнай колькасці асоб, прыцягнутых да крымінальнай адказнасці. Змененыя прысуды ў адносінах да **1 587** асоб – 3,5 % ад агульнай колькасці прыцягнутых асоб.

Карупцыйныя злачынствы: звесткі аб колькасці прыцягнутых да крымінальнай адказнасці і мерах крымінальнага пакарання

У 2017 годзе **694 асобы** асуджаныя за здзяйсненне злачынстваў карупцыйнай накіраванасці – на 22 % больш, чым у 2016 годзе (569 асоб).

Каля паловы асуджаных – **307 асоб** прыгавораныя да розных тэрмінаў **пазбаўлення волі**.

Канфіскацыя маёмасці прымененая да **246 асоб**.

Пазбаўленне **права займаць пэўную пасаду** або займацца пэўнай дзейнасцю ў якасці асноўнай меры пакарання прызначана **39 асобам**, і **452 асобам** – у якасці дадатковай меры пакарання.

9 асоб пазбаўленыя воінскага або спецыяльнага звання.

Пакаранне ў выглядзе **штрафу** выбрана ў адносінах да **137 асуджаных** (пры гэтым у адносінах да **15 асоб** гэта асноўнае пакаранне, у адносінах да **122** – у якасці дадатковага).

Найбольшая колькасць вінаватых асуджаная за здзяйсненне наступных злачынстваў:

раскраданне шляхам злоўжывання службовымі паўнамоцтвамі арт. 210 КК – 240 асоб;

дача хабару арт. 431 КК – 126 асоб;

атрыманне хабару арт. 430 КК – 154 асобы;

злоўжыванне ўладай або службовымі паўнамоцтвамі арт. 424 КК – 108 асоб;

перавышэнне ўлады або службовых паўнамоцтваў арт. 426 КК – 34 асобы.

Даныя аб злачынствах, звязаных з незаконным абаротам наркатычных сродкаў, псіхатропных рэчываў, іх прэкурсораў і аналагаў

У Рэспубліцы Беларусь знізілася колькасць асуджаных па артыкулах 327-332 КК у 2017 г. у адносінах да 2016 г. на **18,5 %**. Пры гэтым значна – больш чым у два разы зменшылася колькасць **непаўналетніх, асуджаных за незаконны абарот наркотыкаў з мэтай збыту**.

У 2017 г. па артыкулах **327-332 КК** за здзяйсненне злачынстваў, звязаных з незаконным абаротам наркотыкаў, **асуджаныя 2942 асобы**, або 6,82 % у агульным аб'ёме правасуддзя (у 2016 г. – 3608 асоб, або 8,06 %, у 2015 г. – 3929 асоб, або 9,05 %).

З названых 2942 асоб **значная частка – 2830 асоб, або 96,2 %, асуджаныя па арт. 328 КК** (у 2016 г. – 3527, або 97,8 %). **Зніжэнне судзімасці па арт. 328 КК у 2017 г. склала 19,8 % у адносінах да 2016 г.**

Па ч. 1 арт. 328 КК

Колькасць асуджаных па ч. 1 арт. 328 КК у 2017 г. знізілася да **1910 асоб** і склала 67,5 % ад колькасці ўсіх асуджаных па арт. 328 КК (у 2016 г. – 2441 асоба, або 69,2 %).

Колькасць асуджаных па **ч.ч. 2-5 арт. 328 КК** у 2017 г. знізілася на 169 чалавек і склала **920 асоб**, або 32,5 % ад колькасці ўсіх асуджаных па арт. 328 КК (у 2016 г. – 1089 асоб, або 30,8 %).

Пры гэтым **больш чым у два разы знізілася колькасць непаўналетніх, асуджаных за незаконны абарот наркотыкаў з мэтай збыту** (40 у 2017 г. супраць 92 у 2016 г.).

У 2017 г. колькасць асуджаных да **пазбаўлення волі па ч. 1 арт. 328 КК** знізілася і склала **797 асоб**.

Колькасць асуджаных **па ч. 1 арт. 328 КК з адтэрміноўкай** выканання пакарання і ўмоўным непрымяненнем пакарання (артыкулы 77 і 78 КК) у 2017 г. склала 10,1 %, або **193** асобы (у 2016 г. – 13,6 %, або 331 асоба).

Абмежаванне свабоды ў структуры пакаранняў за злачынствы, прадугледжаныя ч. 1 арт. 328 КК, склала ў 2016 г. – 41,4 % (1010 асоб), у 2017 г. – 47,7 % (**912**).

У 2017 г. **па ч. 1 арт. 328 КК** без прызначэння пакарання і з прымяненнем у адносінах да непаўналетняга прымусовых **мер выхаваўчага характару** ў адпаведнасці з арт. 117 КК асуджаныя 0,2 %, або **3 асобы** (у 2016 г. 0,1 %, або 2 асобы).

У адносінах да асуджаных за незаконны абарот наркотыкаў **без мэты збыту арт. 70 КК** прымяняўся ў 2016 г. да 0,1 % (3 асоб), у 2017 г. – да 0,3 % (**5 асоб**).

Па частках 2-5 арт. 328 КК

Агульная колькасць асуджаных за незаконныя дзеянні з наркотыкамі, якія здзяйснююцца з мэтай збыту, у 2017 г. **знізілася** ў параўнанні з мінулым годам з 1089 да **920** асоб. Пры гэтым асуджана:

па ч. 2 арт. 328 КК – **150** асоб (у 2016 г. – 109);

па ч. 3 арт. 328 КК – **665** асоб (у 2016 г. – 874);

па ч. 4 арт. 328 КК – **100** асоб (у 2016 г. – 102);

па ч. 5 арт. 328 КК – **5** асоб (у 2016 г. – 1 асоба).

Пазбаўленне волі па частках 2-5 арт. 328 КК у 2017 г. прызначана **917 асобам**, або 99,7 % (у 2016 г. – 1082 асобам, або 99,6 %).

Мінімальны тэрмін пазбаўлення волі ў межах крымінальна-прававых санкцый прызначаўся 135 асобам, або 15 % асуджаных да такога пакарання па частках 2-4 арт. 328 КК. Пазбаўленне волі звыш 10 гадоў прызначана 320 нарказбытчыкам (34,9 %).

За здзяйсненне збыту наркотыкаў у 2017 г. **больш мяккае пакаранне, чым прадугледжана за здзейсненае злачынства, з прымяненнем арт. 70 КК па ч. 2 арт. 328 КК прызначалася тры разы**: 1 асобе прызначаны арышт, 1 – абмежаванне свабоды без накіравання ў папраўчую ўстанову адкрытага тыпу, 1 – абмежаванне свабоды з накіраваннем у папраўчую ўстанову адкрытага тыпу (у 2016 г. таксама 3 разы). **Пры асуджэнні нарказбытчыкаў артыкулы 77, 78 КК не прымяняліся.**

Справы аб адміністрацыйных правапарушэннях

(Інфармацыя без уліку даных па справах аб адміністрацыйных правапарушэннях, разгледжаных эканамічнымі судамі. Гл. ніжэй у раздзеле «Эканамічнае правасуддзе»)

У 2017 годзе захавалася тэндэнцыя да павелічэння колькасці разгледжаных раённымі (грамадскімі) судамі рэспублікі спраў аб адміністрацыйных правапарушэннях. Калі ў 2016 годзе разгледжана 341 709 такіх спраў, то ў мінулым годзе іх колькасць павялічылася на 8 % да 370 109 спраў. Істотнае павелічэнне колькасці асоб, на якіх пастановамі суда накладзены адміністрацыйныя спагнанні, назіраецца па наступных саставах адміністрацыйных правапарушэнняў:

- на 34,5 % за **распіццё алкагольных напояў** у грамадскім месцы або з'яўленне ў грамадскім месцы ў стане алкагольнага ап'янення (**61 149** супраць 45 461 у 2016 годзе);
- на 23,2 % за **дробнае хуліганства** (**48 805** супраць 39 621 у 2016 годзе);
- на 21,6 % за **дробнае раскраданне** (**20 007** супраць 16 456 у 2016 годзе).

З агульнай колькасці разгледжаных спраў амаль па 44 тысячам спраў (11,8 %) судамі прымаліся рашэнні аб спыненні вядзення па справе. Больш чым па 7,5 тысячам спраў (2,1 %) суддзямі прымаліся рашэнні аб вызваленні ад адміністрацыйнай адказнасці (напрыклад, у сувязі з малазначнасцю дзеяння). Больш чым 20 тысяч спраў (5,5 %) вярталіся судамі для выпраўлення недахопаў пратаколаў аб адміністрацыйных правапарушэннях, якія перашкаджалі іх разгляду па сутнасці.

Структура адміністрацыйных спагнанняў, якія накладваюцца, у справах адначасна перыядзе ў параўнанні з 2016 годам істотных змяненняў не спазнала. Грашовым штрафам пакараныя каля 80 % прыцягнутых асоб, арыштам – 18 %. Пры гэтым дадатковае спагнанне ў выглядзе канфіскацыі прымянялася судамі да 7 % прыцягнутых асоб, як і ў 2016 годзе.

Грамадзянскае правасуддзе

У мінулым годзе аб'ём грамадзянскага правасуддзя па рэспубліцы ў параўнанні з 2016 годам зменшыўся на 5,2 %. Усяго ў 2017 годзе ў суды рэспублікі паступіла 200 040 грамадзянскіх спраў. Судамі з вынясеннем рашэння разгледжана 171 563 справы (у 2016 годзе – 179 913 спраў). З іх з задавальненнем іска разгледжана 161 955 спраў, ці 94,4 % (у 2016 – 169 171, ці 94%).

У параўнанні з 2016 годам колькасць разгледжаных (скончаных) спраў іскавага вядзення, якія складаюць асноўны аб'ём грамадзянскіх спраў (73,6 %), скарацілася на 12 749 спраў, або на 7,9 %.

Пры гэтым колькасць разгледжаных працоўных спрэчак скарацілася на 20 %, а жыллёвых – на 11 %. Таксама зменшылася на 1 937 спраў, або на 5,9 %, колькасць разгледжаных спраў асаблівага вядзення і на 166 спраў, або на 9,3 %, – колькасць спраў, якія ўзнікаюць з адміністрацыйна-прававых адносін. У той жа час павялічылася на 2 990 спраў, або на 16,9 %, колькасць разгледжаных спраў загаднага вядзення.

У 2017 годзе разгледжана 7763 працоўныя спрэчкі (у 2016 – 9646). У тым ліку, аб аднаўленні на працы – 522 (з іх з задавальненнем іска 159, ці 30,5%); аб выплаце зароботнай платы – 3159 (з іх з задавальненнем іска 2781 справа, ці 88%); аб пакрыцці маёмаснага ўрон, прычыненага работнікам пры выкананні службовых (працоўных) абавязкаў – 2586 (з іх з задавальненнем іска 2450, ці 94,7%; іншыя працоўныя спрэчкі – 1496 (з іх з задавальненнем іска – 910, ці 60,8%).

У 2017 годзе разгледжана 8618 жыллёвых спрэчак (у 2016 годзе – 9702). У тым ліку, аб высяленні з прадастаўленнем іншага жыллёвага памяшкання – 177 (з іх з задавальненнем іска – 140, ці 79,1%); аб высяленні без прадастаўлення іншага жыллёвага памяшкання – 3236 (з іх з задавальненнем іска – 2887, ці 89,2%); аб скасаванні дагавора найму жыллёвага памяшкання – 1649 (з іх з задавальненнем іска – 1483, ці 89,8%); аб прызнанні права ўласнасці на жыллёвыя дамы і кватэры – 1125 (з іх з задавальненнем іска – 949, ці 84,4%).

У выніку праверкі вышэйстаячымі судамі ў пераважнай большасці выпадкаў рашэнні па грамадзянскіх справах прызнаныя законнымі і абгрунтаванымі. Вышэйстаячымі судамі адменены 1 282 рашэнні, што складае менш за 0,7 % ад агульнай колькасці. Зменена 516 рашэнняў – 0,3 % ад агульнай колькасці вынесеных рашэнняў.

Эканамічнае правасуддзе

Дзейнасць эканамічных судаў рэспублікі ў 2017 годзе характарызавалася памяншэннем на 23 % колькасці зваротаў, якія паступілі.

У эканамічныя суды паступіла **парадку 127,4 тысяч зваротаў** (у 2016 годзе – 164,6 тысяч), з якіх першасныя звароты – каля 121 тысячы, у парадку абскарджання прынятых судовых пастановаў – 6,3 тысячы.

Зніжэнне паступлення зваротаў назіраецца ва ўсіх судах рэспублікі ў межах 20% – 28%.

Колькасць першасных зваротаў, якія паступілі, знізілася па ўсіх відах вядзенняў (іскавае, загаднае, вядзенне па справах аб адміністрацыйных правапарушэннях, па справах аб эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве)). **Найбольшае змяншэнне паступлення (каля 40 %) назіраецца ў адносінах да матэрыялаў аб адміністрацыйных правапарушэннях.**

Фактарамі, якія паўплывалі на зніжэнне агульнай колькасці зваротаў у эканамічныя суды, з'явілася змяненне дзеючага заканадаўства ў частцы прымянення Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 11.08.2011 № 366 «Аб некаторых пытаннях натарыяльнай дзейнасці», змяненні, унесеныя ў Гаспадарчы працэсуальны кодэкс Рэспублікі Беларусь, у прыватнасці, выключэнне ў загадным вядзенні патрабаванняў да 100 базавых велічынь як самастойных падстаў, уваход у сілу Закона Рэспублікі Беларусь ад 24.10.2016 № 439-3 «Аб выканаўчым вядзенні».

Значных змяненняў у структуры першасных зваротаў у 2017 годзе не адбылося.

Колькасць заяў, якія паступілі ў суды ў **парадку загаднага вядзення**, зменшылася на 23 % (з 114,3 тысяч да **87,8 тысяч**) і склала **72,5 %** ад агульнай колькасці першасных зваротаў.

Паказчык задавальняемасці заяў названай катэгорыі па сістэме эканамічных судаў складае каля 85 % ад агульнай колькасці разгледжаных і знаходзіцца на ўзроўні 2015–2016 гг.

У парадку **іскавага вядзення** ў эканамічныя суды паступіла каля **23,5 тысяч** іскавых заяў (заяў), што на 20 % менш, чым у 2016 годзе (29,3 тысяч заяў). Задавальняемасць заяў па сістэме эканамічных судаў складае каля 63 % ад разгледжаных спраў. Адмоўлена ў задавальненні па 9,4 %, вядзенне спыненае па 23 % разгледжаных спраў.

У агульнай структуры зваротаў справы аб эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве) склалі 2,7 % (аналагічны паказчык у 2016 годзе складаў 2,5 %).

Упершыню за апошнія чатыры гады адзначаецца змяншэнне на 19 % колькасці заяў аб эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве), якія паступілі ў эканамічныя суды.

У 2017 годзе судамі завершаны вядзенні па 2016 справах аб эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве), што на 10 % болей, чым за 2016 год (1864 справы). Колькасць спраў, тэрмін ліквідацыйнага вядзення па якіх перавышае 12 месяцаў, павялічылася ў судах рэспублікі па выніках года ў параўнанні з 2016 годам на трэць (з 810 да 1097 спраў). Прыведзеныя паказчыкі сведчаць аб зніжэнні інтэнсіўнасці правядзення судамі ліквідацыйных вядзенняў па справах названай катэгорыі, што, нягледзячы на рэзкае зніжэнне паступленняў спраў названай катэгорыі, выклікала ў 2017 годзе рост астатку няскончаных спраў аб эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве) у вядзенні судаў у параўнанні з 2016 годам (з 3082 да 3115 спраў).

У структуры зваротаў у эканамічныя суды ў 2017 годзе матэрыялы аб адміністрацыйных правапарушэннях склалі 5,4 %. Колькасць паступленняў матэрыялаў аб адміністрацыйных правапарушэннях зменшылася значна (з 10,7 тысяч да 6,4 тысяч), або на 40 %.

Па 94,3 % спраў судамі вынесеныя пастановы аб накладанні адміністрацыйных спагнанняў, у астатніх выпадках з прычыны наяўнасці абставін, якія выключаюць адміністрацыйны працэс, вядзенне судамі было спыненае.

У асноўным эканамічнымі судамі разглядаліся справы аб такіх правапарушэннях, як парушэнне правіл гандлю і аказання паслуг насельніцтву і незаконная прадпрымальніцкая дзейнасць.

Справы інтэлектуальнай уласнасці

У **2017 годзе** ў вядзенні судовай калегіі па справах інтэлектуальнай уласнасці Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь знаходзіліся **143** справы, з іх **80** спраў склалі спрэчкі ў галіне аўтарскага права і сумежных правоў; **63** справы – спрэчкі ў галіне права прамысловай уласнасці, з іх **15** спраў – скаргі на рашэнні Апеляцыйнага савета пры патэнтным органе, **4** справы – скаргі на рашэнні Міністэрства антыманапольнага рэгулявання і гандлю Рэспублікі Беларусь, **1** справа – аб прызнанні несапраўдным рашэння аб прыняцці мытнымі органамі мер па абароне правоў на аб’ект інтэлектуальнай уласнасці.

У параўнанні з аналагічным перыядам **2016** года колькасць спраў, якія знаходзяцца ў вядзенні калегіі, павялічылася на **18** спраў, або на **14,4 %** (**125** спраў знаходзіліся ў вядзенні калегіі ў **2016** годзе). У **2016** годзе ў параўнанні з аналагічным перыядам **2015** года павелічэнне склала **12** спраў, або **10,6 %** (113 спраў).

Усяго калегіяй разгледжана **120** спраў (**83,9 %**), з якіх **73** справы склалі спрэчкі ў галіне аўтарскага права; **47** спраў – спрэчкі ў галіне права прамысловай уласнасці, з іх **14** спраў – скаргі на рашэнне Апеляцыйнага савета пры патэнтным органе, **4** справы – скаргі на рашэнні Міністэрства антыманапольнага рэгулявання і гандлю Рэспублікі Беларусь.

З вынясеннем рашэння разгледжаныя **74** справы (**61,7 %**), з іх па **32** справах патрабаванні задаволення ў поўным аб’ёме; па **18** справах патрабаванні задаволення ў частцы; па **24** справах у задавальненні патрабаванняў адмоўлена.

Па **46** справах (**38,3 %**) вынесеныя прысуды аб спыненні вядзення, з іх па **19** справах – у сувязі з адмовамі істцоў ад іскаў у выніку ўрэгулявання спрэчак у добраахвотным парадку, па **26** справах – у сувязі з зацвярджаннем міравых пагадненняў. Па **1** справе заява пакінутая без разгляду.